

JURGIS
KUNČINAS

Tūla

ROMANAS

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS
LEIDYKLA

DEŠIMTAS LEIDIMAS

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

ISBN 978-609-480-378-9

© RASA KUNČINIENĖ, 2018

© LIETUVOS RAŠYTOJŲ SAJUNGOS LEIDYKLA, 2018, 2019, 2020, 2023

*Kaip pavasaris atkiunta
Ašen atkiutau.
Man tave čia Dievas siuntė,
Tik mane ne tau!*

JONAS AISTIS

I

Kalbėk man, Tūla, kuždėk man, kai žara vis raudoniau nutvieskia aukštas, jau ir taip raudonas, Bernardinų sienas, kai po visais savo tiltais tarsi lava kunkuliuoja Vilnelė, o aršiausi čia, ties Bernardiniais, kai reti praeiviai, išvydę sunkų lietaus debesį, paspaudžia žingsnį ir baugiai grėžiodamiesi skuba į savo miestiškus urvus, kai debesis kybo jau visai arti – viršum Bekešo ir Panoniečio kalno, virš tamsiai raudonos skardžio atodangos, – kalbėk ir sakyk, kas beprimins mums limpamą kaip užkrečiama liga meilę, taip ir neišrėktą viduržiemio kiemuos, užtat neapdrabstytą miesto purvais – tokią pavėluotą ir niekam nereikalingą, – nereikalingą net šitai liūčiai pasiruošusiai gatvei, senų medžių guotui ant kranto, net žarai, nutvieskusiai Bernardinus, ir tam vis artėjančiam debesiui, kuris jau sustojo virš pilkšvo Bekešo bokštelio, kas, na sakyk, kas?

Sakyk man, Tūla, sakyk, nes tu viena tegali atsakyti į tuos tarsi anas debesis pakibusius klausimus – tik tu, nes gamta mieste visuomet truputėlį netikra – pernelyg iškilminga ar ką? – ir nebyli. Dar ne dekoracija, ne muliažas, ne butaforija,

bet jau ir ne gamta. Sakau tau. Žiūrėk, Tūla, aš ateinu į tavo menką būstą per nedengtą Vilnelės tiltą, po kuriuo amžinai kunkuliuoja juodžalsvis su vos šviesesne puta vanduo, ateinu į tavo langus, tavo akis, kuriose atsispindi vien žemas dangus ir Bernardinų bokštai, ateinu į tavo audinius, tavo kaulų skaidrumą, į tavo pirmykščius nervus, kurie paliesti suvirpa ir skleidžia garsą: vėjo šniokštimą, vandens čiurlenimą, žolių šnarėjimą, o kliudyti smarkėliau, įsitempia, ir garsiai stiprėja – girdžiu netikėtai pabaidyto žvėrelio, cyptelėjimą, kažką atkakliai aiškinantį naktinio paukščio balsą, girdžiu sparnų vasnojimą virš galvos ir matau akis – slaptingas patamsių paukščio akis baltame lyg drobulė tavo veide; tavo akis, Tūla, paukščio akis ir debesies akis; aš ateinu mėnesienos šviesoje mesdamas sunkų šešėlį ant praėjusios dienos, ant būsimos dienos ir būsimos mudviejų nakties, ant šito miesto, įsiurbusio mudu į savo tamsias iščias ir išspjovusio drauge su dumblu, šlynu, visom šukėm bei rykais, o ir senais pinigais, kurie neturi galios nei šitame, nei aname pasaulyje – ar mes jame tikrai kada nors gyvenome? Užlūžusį, šleivą šešėlį metu ir ant Bekešo bei jo karvedžio Vadušo Panoniečio kalno, kur tebekybo ir tas grasus, audros dulkių pritvinkęs debesis...

Tavo būstas, Tūla, prikabinėtas blausių paveikslų, kuriuose pelija duona ir ganosi romių gyvulių bandos, jis užverstas dėžėmis su knygomis, reprodukcijų aplankais, visokiausiais užrašais, drabužiais, dėžėmis su balsais ir prisiminimais, būstas, kur dažnai užspringsta vandentiekis ir kurio paveiksluose senuose bokaluose slūgso į rudus kristalus sustingęs vynas; aš ateinu į tavo vos pravertas sausas lūpas, už kurių juoduoja burnos ertmė – ten, ten slepiasi lėtai, kone skieme-

nimis tariami tavo žodžiai – visi jie svarbūs tik man, kalbėk, Tūla: jie juk kyla iš pačios glūdumos, iš visų vietų, esančių tavo plokščiam, kantriame, stingulio, kančios, ligų ir abejingumo nualintame kūne...

Kalbėk man, Tūla, pasakok ir primink, kuždėk, kai aš ateinu vidurnaktį, patikliai amsint senamiesčio šunims, kai kertu vaiduoklišką Olandų gatvės magistralę ir pro Filaretų gatvelės kiemelius it šmėkla išnyru Polocko tiesėje ties Bernardinų kapinėmis, – visas šis nejuokus pasaulėlis siejasi tik su tavim, Tūla, ir Bernardiniais, nors jų seniausiai nebėr... kas sakė, kad nebėr? Savo pėdomis patįžusiam sniege tarsi braižydamas šio kvartalo topografinį žemėlapi, pro šunturgį, vaistinę, žuvis ir batų krautuves leidžiuosi pas tave, leidžiuosi ir išnyru ant ledinio Vilnelės kranto, o visa senoji miesto dalis, mėnuliū nutvieksta, iš tikrųjų panaši į seną miesto planą, kruopščiai nubraižytą ir nuspalvintą kažkokios aukštesnės esybės... Jau čia aš, jau čia, o virš Bekešo kalno tebekybo anas dukslus debesis, tikriausiai jau sustingęs į padą, sukietėjęs kaip pilka betono plokštė – iš kitados skaidrių lietaus lašų jis jau virto kūnišku negandos pranašu, o aš einu pas tave, nebudamas ne tik žvarbos, bet ir nevilties, vėlaus meto, prie tilto turėklų stovinčio aklo žmogaus su mėlynais akiniais; jau nebeįžūrėdamas tiltų, žengiau į putojantį, dūstantį vandenį ir slidinėdamas nugludintais akmenimis ropščiuosi į tavąjį, Tūla, krantą, ir man atrodo, kad virš mano galvos sumėlynuoja didžiulis alyvų keris, – skinu ir laikau rankose po puriū kaip švarus baltas debesis alyvų puokštę – svaiginančią, garbanotą, kupiną gyvybės, varvančią sidabrinėmis čiurkšlėmis – ir

svyruodamas iš nuovargio einu į baltas dvivėres duris, ant kurių kabo kulkų išvarpyta mėlyna pašto dėžė, ir jau esu, Tūla, vos už kelių žingsnių nuo tavęs, tavo kimaus balso, kūno skaidulų, slapčiausių tavo kertelių...

Kuždėk, alsuok vos girdimai, kai aš įskrendu pro vos pravertą nakčiai orlaidę, sugniaužęs abi dideliausias alyvų puokštes, kai jau sklendžiu po skliautu – begarsis šikšnosparnis – be garso, be šnaresio, visus meilės ir nevilties žodžius sandariai uždaręs mažutėje skraidančio naktinio žvėrelio kaukolėje, atsargus, kad neišbaidyčiau kitų dvasių, tykančių paglemžti tavo sielą, kūną, protą, tavo slapčiausias minti, tavo orumą, ašaras, virpančias lyg upelės banga mažas krūtis, tave visą, Tūla; įskrendu ir kojėlėmis įkibęs į nusklemtą tavo kambario skliautą klausausi, kaip tu alsuoji, kaip tirpsta šerkšnas ant tavo alveolių, kaip kraujas tavo mieguistame kūne suka dar vieną apytakos ratą, kaip tu, pati nejausdama, kalbiesi su pelijančia paveiksle duona, su dėžėm, pilnom prisiminimų, mėnesienoje regiu tavo ilguosius kaulus, dubens kaulus, perlamutrinę kaukolę po trumpais plaukais, matau, kaip kažkoks mažas ryškiai šviečiantis vabaliukas eina tavo pilvu, įkrenta į bambos duobutę ir nebeįstengia iš ten išsikapstyti – toks jis mažas...

Virpteli mano juslios, miesto išdirgintos šnervės, bet aš jau nebeturiu atsarginių išėjimų, neturiu atsarginių jausmų, atsarginių dalių savo netobulam šikšnosparnio kūneliui, gal todėl tokia trumpa – svaigi ir vientisa – mano meilė, kuri nebegali nei ko prarasti, nei ko užkariauti; todėl drauge su alyvomis aš budžiu palubėje virš tavo negilaus guolio, regiu,

kaip tu per niūrų miegą atmeti ranką, kaip atsidengia virpan-
tis širdies plotas, ir tada, tada visai netikėtai melsva alyvų
kekė su dviem žaliais lapais nukrenta tau ant krūtinės – aš
sumojuoju šikšniniais sparneliais, ir alyvos jau krenta kaip
lietus – kekėmis, pluoštais, šakelėmis: violetinės, žalsvos,
sukepusios į žiedų krešulius, švelnios alyvos, žinai, tokios
pražysta ir nužysta sulaukėjusiuose užmiesčio sodeliuose,
kur kitados stovėjo sodybos – pamiškėse, ant jau sueižėjusių
pamatų...

Krenta alyvos, sūkuriuodamos šaltam ore, apskleisdamos
žiedais tavo plaukus, krenta į tavo neišverktas ašaras, limpa
prie tavo vos pražiotos burnos, sruogom vyniojasi aplink tavo
ploną kaklą, aptemsta ant tavo pilvo, apkrenta patalą, grin-
dis, dėžes su dulkėtais aplankais ir prisiminimais, leidžiasi į
ąsotį su nakčiai paliktu vandeniu, o kitos kekės, puokštelės,
žiedai, neradę kur nutūpti, dar pasūkuriuoja, o paskui jau
suyra į mažytes žvaigždes, taip panašias į fantastiškus jūrų
gelmių gyvūnus. O aš neriu į tamsą ir skaudžiai atsimušu
į langą – tikram šikšnosparniui niekada taip neatsitiktų!
Šypsaisi, viepiuos, o iš smulkučio pelės snukučio sunkia-
si juodas kraujas. Niekas nemato, kur jis varva... O kurgi?
Juodas kraujas varva ant tavo patalo, prasisunkia nenorom
pro audeklą ir jau kapsi ant juodos klinkerio plytos po tavo
amžinuoju guoliu, Tūla, Tūla...

Gulėdamas aukštiekninkas ant pilkšvos palangės, aš dar
pamatau, kad debesis užgulęs Bekešo kalną staiga krusteli ir
švilpdamas neregėtu greičiu pasileidžia tiesiai į namus su ab-
sida ant Vilnelės kranto, tiesiai į mus, į tave, Tūla, į mane...